

Био је бал, и то какав!

Данашњи Београђани су чудна сорта. Вечито незадовољни. Када је врућина, кукају како им је топло и како ће да удари суша. Ако почне киша, још горе, подавићемо се као мишеви.

Кад стигне фебруар, као овај, па је сувомразица, наравно, кука се зато што је хладно и пуно дима. Почне ли кошава да чисти београдске улице, онда, зна се, продуваће нас до костију. Падне ли снежићак, то је народна трагедија, саобраћај у колапсу, ципеле пропуштају, ноге се клизају...

Но, ово мало фебруарског снега кад му време није, јербо, у Београду никада није време за снег, ако је веровати свима, извуче из прошлости једну занимљиву причу која се догодила, некако, баш у ово време, али, пре неких 150 година..

Цела прича почиње пар година раније, односно, крајем маја 1861. године, одлуком градске власти да се у Београду сагради Варошка болница.

Наравно, градска каса је и тада, као и сада, била више празна

него пуна и требало је некако намаћи потребна средства. У ту сврху је организовано неколико добротворних балова и забава, но, сакупљени новац је био далеко од оног колико је било потребно за такав подухват. Прецизније, није се сакупило чак ни за куповину плаца на коме би се подигла болница. И, ко зна докле би се то развљачило и отезало да кнез Михаилу није прекипело и одлучио да целу ствар мало убрза.

Прво, својим новцем од Ђорђа Ценића, за 2.500 дуката купује плац. Потом наређује да се комплетна грађа за његов летњиковац у Смедереву пренесе у Београд, на тај плац. Но, и даље је све то недовољно. Шта даље?

У помоћ прискаче кнегиња Јулија, супруга кнеза Михаила. Организоваће се велики добротворни бал салутријом, а савприход ће бити за градњу Варошке болнице.

Бал је заказан за 11. фебруар 1865. године у Двору, то је некадашњи Стари конак срушен на-

кон 1903. и на његовом месту је данас фонтана између Старог и Новог двора.

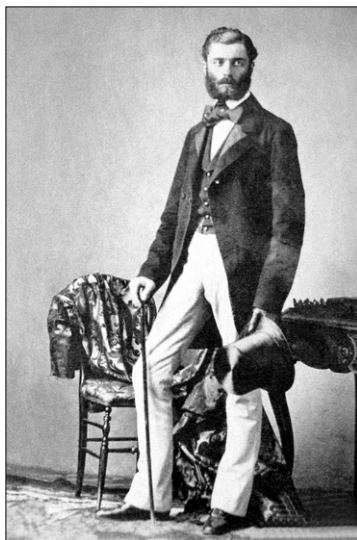
Да би се одржала лутрија, ваљало је сакупити некакав фонд награда, а ту се кнегиња Јулија Обреновић показала као сјајан организатор.

Окупила је око себе све ондашње виђеније даме, супруге министара, високих чиновника, трговаца, а прикључиле су се и супруге ондашњих дипломата који су били са службом у Београду.

Фонд награда је почео да расте неслућеном брзином, људи су слали поклоне из целе Србије, па је и ту било шаренила, а куповина срећке није била уједно и улазница за бал, те су се продавале широм Србије.

Уосталом, привиримо мало шта је ко приложио.

Сам кнез Михаило је приложио златан сат са ланцем, два златна дугмета са дијамантима и би-

Кнез Михаило Обреновић

серомкао и „енглески фотелј на јновије направе“. Кнегиња Јулија је дала и више.

Супруга београдског мухафиза, Али Риза-паше, ондашњег турског управитеља вароши, наравно, није хтела да се брука и да изостаје, па је приложила персијски шал, јагљук везен златом, везену шамију, златом везене папуче, две бројанице од ћилибара и златом везену бошчу. Наш познати путописац оног времена, Љуба Ненадовић, приложио је портрет руског цара Николаја Првог. Други наш публициста, Милан Ђ. Милићевић, даривао је право благо – књигу „Робинсон Крусо“ штампану у Будиму 1810.

Сџари конач у коме је одржан овај бал, снимљен 1876. године

Јулија Хуњади која удајом постаје кнегиња Јулија Обреновић

године, а министар просвете, већ погађате – пушку са изолученом цеви и бајонетом.

Међу дародавцима су били сви виђенији и много оних непознатијих Београђана, и не само њих. Поклони су стизали из целе Србије, па је тако један сељак из околине Тополе послао „кафез за `тице“ ручне израде, а други, из околине Крагујевца аковракије у бурету са таквом орнаментиком да је већ само оно било вредност за себе.

На дан-два пред одржавања бала, Србију и Београд захвата страшно снежно невреме. Београд је под невиђеним снегом,

скоро сви долазе пешице, а кроз град је било немогуће проћи.

У једном тренутку, кнез Михаило се сети и нареди да изведу један ескадрон коњице који ће неколико пута пројахати, и на тај начин утабати снег, од двора до данашњег Позоришног трга, као и на другу страну, до данашњег Цветног трга.

И, народ поче да стиже.

Даме по уласку нису журиле да се поклоне пред кнезом и кнегињом, већ су се растрчале по Двору и по канцеларијама, у којима су се иначе потписивала државна акта, вадиле из бошчи свечану тоалету и пресвлагиле.

Госте су дочекивали, као домаћини бала, кнез и кнегиња, а гости су били шарено друштво: дипломате, министри, богати трговци, али, и абације, кафеџије, терзије, мумџије...

Бал је коначно могао да почне, отворили су га кнез и кнегиња, а потом сусеређала кола, валцери, полке, па и извлачење награда.

Како сви знамо да је судбина чудо једно, никоме није било необично што је онај портрет руског цара Николаја Првог добио баш Али Риза-паша, мухафиз београдски, да може на Калемегдану, у својим одајама, сербез да се нагледа љутог противника Турске.

Предмети који нису подељени, односно, извучени на лутрији, продати су касније на лицитацији организованој поводом тога, а сав приход је, такође, ушао у ону масу за градњу болнице.

Када је на крају направљена рачуница, то је изгледало овако: укупно је прикупљено 1.667 дуката, 30 гроша и 30 пара и тај новац је уручен Општини за изградњу Варошке болнице.

Трошкове бала је платила кнегиња Јулија и за то из своје торбице извадила 189 дуката.

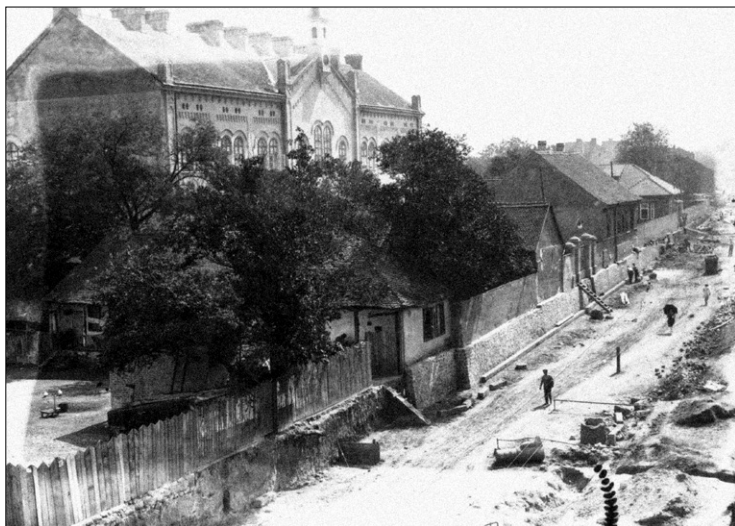
Те исте, 1865. године, је завршена болница и у присуству кнеза Михаила предата Општини.

У почетку је носила назив Варошка болница, касније преименована у Општу државну болницу, када бригу о њој преносе са градске на државну касу.

Старије генерације читалаца је памте као Очну клинику, а данас се у њој налази Српско лекарско друштво.

Када је подигнута, болница се налазила у некој недођији, на крају града, тамо негде на Палилули. Та недођија се данас зове Џорџа Вашингтона улица, а нама је, поред лепог здања ове некадашње болнице остала прича о једном балу с лутријом.

Маџин, 15. март 2015.

Видинска (данас Џорџа Вашингтона) улица и Општа државна болница снимљено двадесетих година прошлог века приликом једне од оних рекулација и нивелација београдских улица

Ништа мезе, само пиће

Ускрс, као што већина вас зна почиње Ускршњим постом, а он почиње Чистим понедељком.

Тог дана вредне домаћице перу посуђе, чисте све по кући, износе се из јектичара (остава) мрсне намирнице и склањају. Врте се онако зајапурене по кухињама које су све у кршу и неред и спремају их за Велики, односно, Ускршњи пост, како је ред, бар у оним кућама који Ускрс славе и тај ред поштују.

Тако је већ вековима у хришћанском свету, осим, наравно, у Београду двадесетих година прошлога века. Да не буде забуне, и у Београду је тада Ускршњи пост почињао Чистим понедељком, као што је ред, само што је ту било и неких, како се каже – мимо реда. Но, да кренемо по реду, док га још има.

У Београду је двадесетих година прошлога века био сав сијасет којекавих удружења, еснафа, чега све не.

И то је добро. Окупљали су се људи. Неки на еснафском основу, па је било еснафа ковачких,

коларских, цреварско-роштиљцијских, воскарских, затим, ту су удружења Ужичана, Ваљеваца, Црнотраваца... грађанска друштва као што су певачка друштва тешко је и набројати. Наравно, сва та друштва, удружења и еснафи су имали своје славе, а оне су се углавном славиле у просторијама самог друштва. Сад, што је већина њих као „стан“ имала неку од београдских кафана је друга прича, али, како год, славе се тако уселише у кафане.

Постоји и податак да је слава цреварско-роштиљцијског еснафа била радо посећивана од стране других из разлога што су сви чланови еснафа доносили своје производе да се покажу и да засене колеге, па је било цреварских производа (кобасица, виршли, салама) да вам памет стане, а шта већ роштиљције могу да донесу то ваљда и сами можете да замислите, није ред да читате о томе у време поста.

Тако је у Београду постојало и удружење бекрија. Када је и ко дошао на идеју да га оснује нико

не зна, постоји неки непроверени податак да је основано још крајем деветнаестог века, мада је и то, некако, више кафанска прича него сигурна чињеница.

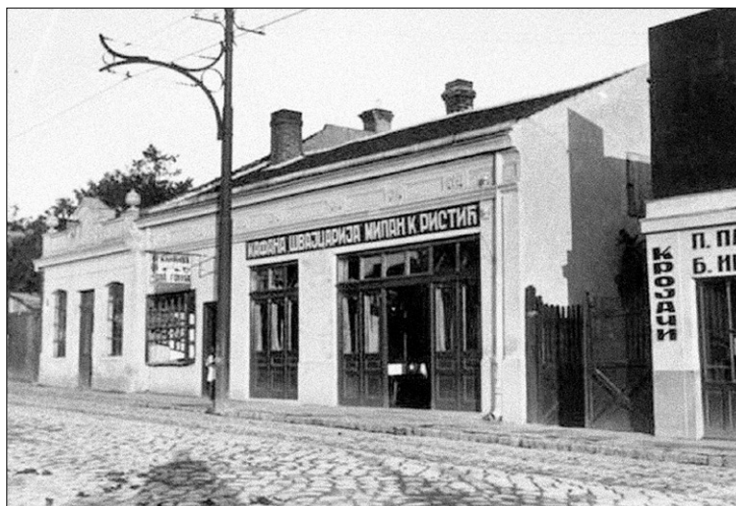
Но, како било, у Београду је било то удружење бекрија које је имало своје бројне „филијале“: Савамалско удружење бекрија, Чубурско удружење бекрија, Палилулско удружење бекрија... Чланство је било шарено, од угледнијих типа „отпуштени чиновник“ и „ражаловани жандарм“ до амала, чистача, беспослених...

И, свака та „филијала“ је имала свог председника који се бирао веома демократски и поштено – ко се на слави први „упропасти“,

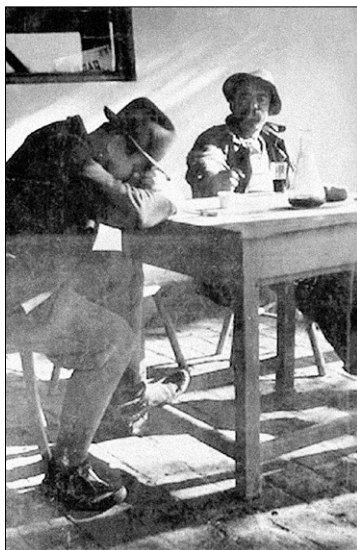
односно, обезнани од пића постајао је председник са мандатом до следеће славе и нових избора.

А да би вам било лакше да замислите како је изгледала Бекријска слава, ево неких штурих описа, пошто се нико сутрадан није тачно сећао детаља са славе.

У кафани у којој се прослављало, а славило се по доста кафана, постављана је софра. Као чирак је коришћена празна флаша од вина у коју би, уместо свеће, поболи струк празилука. Дале, испред славске свеће је постављана паприка којој би одсекли део до петелке, насули зејтин у њу, ставили фитиљ и то је било кандило; поред је био и тањир са кољивом, у овом случају

Кафана „Швајцарија“

Тежак је ово животић – свакодневница београдских бекрија

– папулом; уместо слатког, зна се, тањирић са наренданом ротквом, а уместо славских колача ротквице насечене на танке колугиће. На гунђања су одговарали да је вино посно, а питање о ракији би пречули због силне галаме.

Углавном, пило се преко сваке мере, мада, ондашња штампа бележи да је то био једини дан када у београдским кафанама није било туча. Бар нешто добро, ако ћемо право.

Додуше, жандарми су тог дана имали посла преко главе. На улицама по Палилули, Савамали, Чубури је врвело од пијаних.

На питање жандарма како се зове, одговор је углавном био типа: „Воја Пајрика“, а на питање где станује стизало је: „На седмом небу“. После тога је следило привођење у кварт, све тамо негде до осам сати увече када жандармима стиже наредба: „Обуставиће привођења, у квартовима више нема места, почели смо да их смеићемо и по канцеларијама, циркус су направили!“

Жандарми су морала да признају да су били побеђени у овој неравноправној борби.

У кафани „Чубура“ је највеселије, тамо Цигани дочекују Бекријску славу. Председник чубурских бекрија, Тодор Мирковић звани Мута, је већ неколико мандата неприкосновен на том положају. И те, 1926. године је на висини задатка. У јакој конкуренцији, он већ у десет сати пре подне не зна за себе. И ове године је „победио“ на изборима. Пада под сто и једва га извлаче.

Кафана „Чубура“

Неколицина мање пијаних га ставља на нека провизорна носила и са муком га транспортују кући.

У том путу је, како нас новине тог времена извештавају, ољуштено неколико фасада на кућама са обе стране улице, изломљено неколико трулих плотова, али, председник Мута је срећно донешен до Орловске 31, где је, једноставно, у дворишту само строваљан са оних носила у блато, да би се носачи што пре вратили да наставе тамо где су стали.

Председник Мута се у оном блату ваљао цео дан док су се око њега брчкала голуждрава деца, а поподне су дошле чубурске лепотице да му се диве и сликају са њим.

Ни Сававала није заостајала. Науглу Босанске и Тетовске улице, у подруму „Буљугић“ су се састали да славе железничари, амали, фијакеристи, бродари... што би рекао наш народ – све сами „небаждарени“, боље је пити са руским морнарима него са њима.

И ту су избори за председника прошли у „напетој“ атмосфери, па су и потрајали. У оштрој борби је „победио“ амалин Влајко Глигоријевић који је поред силних ракија из чаша за вино, попио и зејтин из кандила, појео

Тодор Мирковић Мутца – неколико узастопних мандата и неприкосновени председник чубурског удружења бекрија са обожавањем

фотографија објављена у дневном листу „Политика“ 16. марта 1926. године

кандило и славску свећу, а онда се око четири поподне онесвестио и пао са столице.

Остала братија се окупила око њега, окачили му „ленту“ – венац црвених папричица, а уместо ордене – розету изрезану од роткве. Потом су га некако убацили у његове таљиге и два железничара су га, тетурајући, одвезли његовој кући у Сарајевској 60, где су га у дворишту само из тих таљига истресли у неко корито поред оgrade и вратили се на славу.

Влајка је пола сата касније нашла његова жена. Већ је био мртав, а доктор је само могао да установи да је узрок било, не тешко, него, прекомерно пијанство.

Што би рекли стари људи – ех, беше некад и то.

Мајазин, 5. април 2015.

Како су нас „прештампавали“

Не ретко у нашој штампи можете прочитати по неку вест из света која нема никакву другу важност осим што је занимљива и често смешна.

Но, нисмо ни ми ништа мање интересантни, а да умемо да приредимо „читав циркус“, то, ваљда, не треба ни напомињати. Тако смо, крајем деветнаестог века, ушли у историју новинарства и новине широм целе планете захваљујући једним малим новинама са нередовном динамиком излагања.

У то време није било компјутера, вести су се прикупљале „са лица места“ за оне локалног карактера или, ако је новина так-

вог типа, системом „рекла-казала“ од разних неименованих персона блиских одређеним круговима... неке вести су стизале телеграфом, са запада до Земуна, па онда телеграфиста то запише на папир, папир у коверат који да момку, а овај трк до Дунава, па у чамац, те удри по веслима до Савског пристаништа где коверат предаје другом момку који га прослеђује даље, до телеграфа на београдској страни. И обрнуто.

Друге вести су стизале са пар дана закашњења, колико је требало да у Београд стигну неке бечке, пештанске, париске новине.

Наравно, и неке наше су путовале на ову страну.

Технологија штампе новина је била следећа: ручни слог, само неколико типова слова, штампарска преса по „о-рук“ систему, само четири стране формата као данашња Политика и тиражима који су варирали у зависности од актуелних догађаја, па су шаарали од неких сто, па све до, веома ретких и вртоглавих хиљаду примерака.

Улични продајци новина на Славији

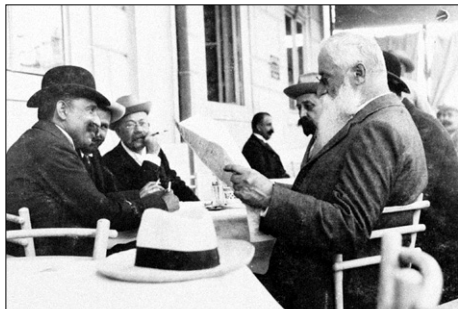
Тада још није било киоска и трафика као данас, те су новине продавали улични продавци, углавном дечади, што по улици узвикујући наслове, што по кафанама и кафанским баштама. Дешавало се, чак, да се у току дана из новина избаци неки мањи текст, замени „фришком“ актуелношћу, доштампа нових стотинак примерака и трк на улицу – вечерње издање, нове теме за бескрајне кафанске разговоре.

У то време је било доста новина, неке су изашле тек неколико бројева, неке су потрајале и коју годину, а само је Политика, ето, пребацила век и још мало.

Једна од тих „кратковекних“ новина је била новина Зрак чији је власник и главни уредник најурени полицијски чиновник Милан Павловић коме чаршија, по његовим новинама, „пришива“ надимак Зрак.

Милан је сматрао да је за једне новине сасвим довољно следеће: да се има жеља за њиховим покретањем, да се новине да неко звучно име и да уредник има циљантар, а он је, набавком тог цилиндра купујући га од неког позоришног реквизитера, испуњавао све услове.

Сама новина није имала редакцију, него је уредник седео у ка-

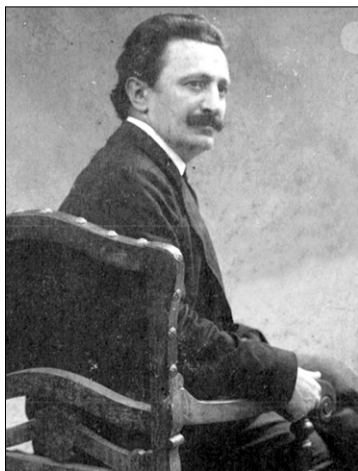
Час „информисања“ у башти код „Српске круне“

фани „Дарданели“ на ондашњем Позоришном тргу и ту прикупљао материјал за новине као и пренумеранте, а сама новина је излазила по принципу – кад уредник сакупи довољно новца да плати штампање.

Наравно, каква редакција, таква и уређивачка политика. За новине је писао ко год је хтео и шта год је хтео. Додуше, било је ту и неких добрих „пера“: Бранислав Нушић, Драгомир Брзак, Милан Цоцин Ђорђевић...

Телеграфистикиње

Бранислав Нушић

Драјомир Брзак

Сви они су имали огромне проблеме око наплате својих хонорара пошто је и сам уредник често био у истој беспарици као и његови сарадници, те им је често требала већа креативност у

покушајима да му извуку неки динар него да напишу своје одличне чланке који су се, после, дуго препричавали по чаршији.

Једном приликом је број каснио и када је, десетак дана кас-

Позоришни пир и кафана „Дарданели“ пре 1882. године

Позоришни штрк и кафана „Дарганели“ после 1882. године

није, Милан успео да сакупи новац за штампу, каже сарадницама да избаце из „шпигла“ неке ситније, бајате вести и уместо њих убаце нешто свежије. Већ су били на вратима кафане када је добадио за њима да не било лоше и да на првој страни убаце неко извињење због кашњења.

У штампарији су, Бранислав Нушић и Милан Цоцин очас посла заменили неколико вести, али, кивни на Павловића и вишемесечно неисплаћивање хонорара реше да му се освете.

На првој страни избаце неку „вест са стране“ и напишу извињење из масних терција и још уоквире.

Извињење је гласило:

„Прошли бројових новина није узашао зашто ишћо је уредник био тијан као свиња!“

Новина је одштампана и до увече је цео тираж био разграбљен.

Први и једини пут у њиховом веку.

Милан Павловић је ставио цилиндар, дан кад изађу новине је за њега био повод за тако нешто, и сав важан се шетао чаршијом.

Мало му је било необично да су се људи смеуљили и подгуркивали када га виде, те је дискретно проверио да ли су сва дугмад на пантоланама на броју и закопчана.

У тому приђе и један пријатељ смејући се:

– А ти, баш, к’о свиња?

– Шта к’о свиња?

– Па што ти нису изашле новине прошле недеље?

– Из техничких разлога.

– Ма иди човече, какви технички разлози, кад сам у новинама лепо прочитао да си био пијан к’о свиња.

Милану нестаде боја са лица:

– У којим новинама?

– Па, у твојим, брате!

Милан Павловић Зрак није никада читао своје новине, сматрао је да је то што је власник и уредник сасвим довољно, шта сад има још и да их чита. Зграби оне новине од пријатеља, погледа извињење, бесно их баци и одјури у „Дарданели“, али, тамо, наравно, од чланова редакције ни трага ни гласа. Јурио их и тражио неколи-

ко дана по Београду претећи да ће их све побити, али, како је време пролазило тако је и његова љутина сплашњавала, па новинари, срећом, претекоше.

То извињење су пренеле неке новосадске новине, из њих су их преузеле неке суботичке, из ових пештанске, из пештанких једне бечке, а из ових неке њујоршке новине, одакле је то проширено на још неколико америчких које су уз навођење извињења и назива и порекла новина, као коментар наводили: „Ионданамајребацију американизам!“

Како год, захваљујући једном уреднику са цилиндром који није читао своје новине и није плаћао своје сараднике, српско новинарство је направило успешну светску турнеју, а признаћете, није то мала ствар.

Маџин, 24. мај 2015.

Кафана „Дарданели“, ойроштіај іостііју од кафане іред рушење 1901. іодине

Тридесет и девет у хладу

Тридесет и девет!

Голема бројка и када су мушке године у питању, женске да не спомињемо, када је на на топломеру дуже од пар дана пре зову попа него доктора, а када је исто толико на термометру и попови зову попове, да припомогну. Како год, тридесет девет је број који нам се током летњих месеци никако не свиђа.

Добро, признајемо да смо мало размажени.

Из стана у којем вредно ради клима-уређај и, искрено, више

„куца“ рачун за струју него што стварно хлади, изађемо на кратко напоље, па преко врелог асфалта до аутобуске станице, одмах се, безразложно раскукамо.

Безразложно зато што је то, по речима градских челника, стварно кратко, пошто је градски превоз организован тако да за минут-два стиже аутобус у коме ради клима-уређај и превози вас до посла где вас већ чекају врућа кафа и расхлађена канцеларија, а чекање испод провидне надстрешнице је здраво за

Теразије пре рекулације 1911. године

Теразије пре 1906. године, трајанска мода у духу Оријента, сунцобран обавезан

Кнез Михаилова улица, око 1900. године и трајанска мода у духу Европе, сунцобран обавезан

Кнез Михаилова улица, око 1900. године и свештеник, сунцобран обавезан

организам, не баш ваш, али увек се нађе неки организам којем то одговара.

Сад, ако у аутобусу баш и не ради клима-уређај, ради бежични интернет, тако да можете, док се топите на температури као да сте у крушној пећи, из прве руке да на некој друштвеној мрежи објавите да ће први који вам спомене реч „топло“ од вас фасовати две „вруће“ преко ушију, без обзира што сте иначе фина и мирна особа. То сте на температурама до двадест степени, ма, и до тридесет, ако баш мора, али, преко тога...

Тако је то данас.

Углавном.

Ипак, има неких аутобуса у којима не ради ни тај бежични интернет, али им зато ради грејање, па вам буде свеже и пријатно када из њега изађете на врели асфалт.

Да, тих фамозних тридесет и девет у хладу су несносни и тешко је борити се са њима, уз сву доступну технологију и могућност да се разголитимо до самих граница непристојности.

Но, да се разумемо, нису тих тридесет и девет у хладу ни изум ни достигнуће нашег времена.

И пре сто година, па и пре, да не идемо сад баш до самог Ада-

ма, су лета била, не само топла, него и врућа.

И тада је ветар из Сахаре доносио на ове просторе песак и врелину, па ето – преживесмо.

Уосталом, преживесмо Турке, преживесмо Немце; прве четири века, друге два пута по четири године у истом веку, а да нећемо да преживимо тридесет и девет у хладу? И то четири недеље, у врх главе.

Дакле, да видимо како су Београђани преживљавали овакве јулске температуре пре једног века и мало касније.

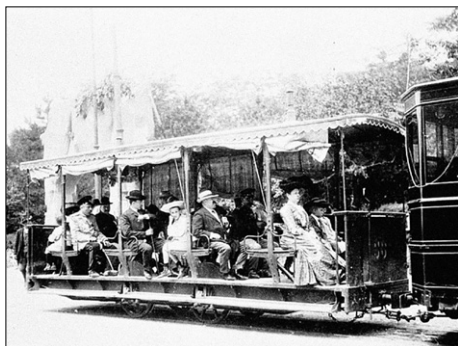
За почетак, крајем деветнаестог и почетком двадесетог века – тешко, веома тешко.

У кухињама – паклено.

Домаћица на оних тридесет и девет у хладу у шпорет убацује дрва, појачава ватру да се ручак што пре скува, па да и она може да изађе напоље, на сунце и врућину, да се мало расхлади.

Наравно, нема фрижидера, тако да нема ништа од кувања за више дана, већ, данас за данас.

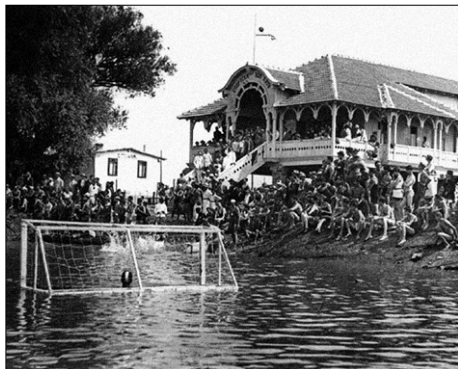
Даље, ондашњи морални назови су прописивали следећи начин облачења, без обзира дали је у питању заостали стил Оријента или модерни стил који стиже из Европе: за жене дуге сукње, кошуља, шешир, или дуга

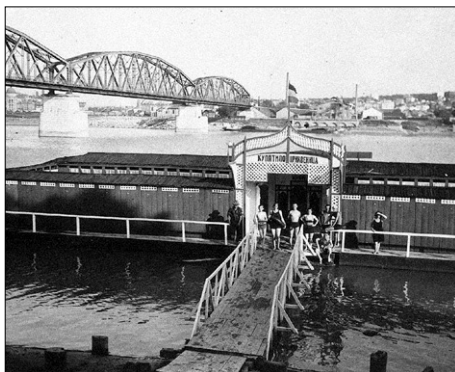
Београдски лејтњи трамвај испред улаза на Калемегдан око 1900. године

сукња, либаде или јелек преко кошуље, а између шамија, а уместо шешира фес са тепелуком; за мушкарце: чојане или платнене панталоне дугих ногавица, кошуља, сако или јелек, шешир или фес. Ништа бермуде, нешто кратко и лагано на бретеле и сандале.

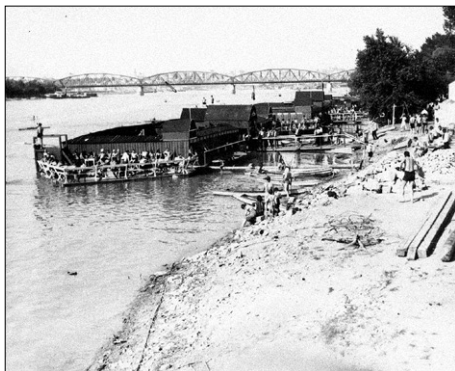
Једино што је колико-толико помагало је сунцобран који су носили сви, а које је Моша Аврам Маца, ондашњи фабрикант

Боб клуб на Ади Циганлији

Цриквеница на Ади Циганлији

Шести шопола код Сајма

Ница, на левој обали Саве

сунцобрана и амрела правило за све, па је било о елегантних, дамских, од свиле у светлим пастелним бојама, али, и чврстих, великих мушких који су се уклапали чак и уз поповске мантије.

Практични Моша је тада правило и сунцо-кишобране.

Док је топло и суво они су бели, али, чим покисну они потамне и претворе се у кишобране.

И то у Београду, у Васиној улици, пре више од једног века.

Толико о томе.

У то време, када је Моша снабдевао Београђане сунцобранима, јавни саобраћај се сводио на фијакере и трамваје.

Фијакер се већ отворени и на њима стално пирка док се возите, а трамваји су тих месеци уводили летњи режим – додавали су отворену приколицу у којој је путовање било неупоредиво занимљивије и пријатније него што је то данас.

Да би се колико-толико народ преко лета расхладио, још крајем деветнаестог века почињу да се отварају купалишта, односно, купатила како су их тада звали.

Та купатила су била велике платформе на понтонима, а на којима су се налазиле кабине за пресвлачење, гардероба где су вам чували ствари, базен дубине

до груди, потошљен у реку и, наравно, кафана, пошто, зна се, није човек риба, па да буде цео дан у води.

Боља купатала су имала и спасиоца који је водио рачуна о купачима који су са платформе скакали у реку да се освеже.

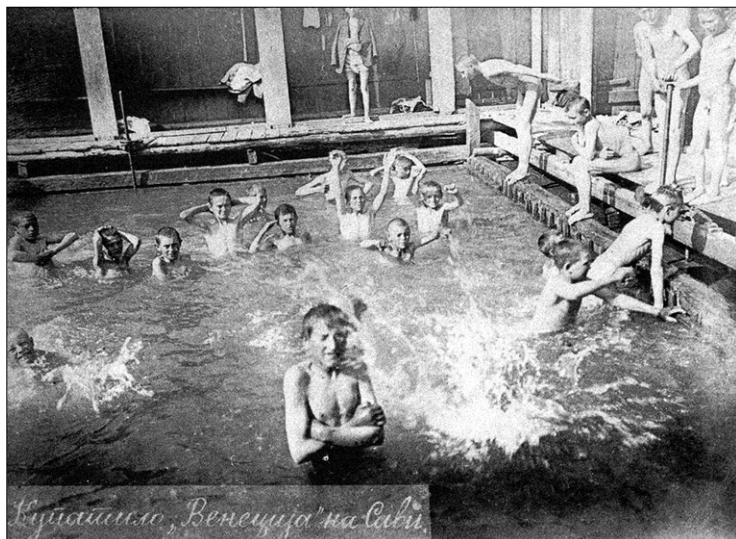
А купатила је било, и на Сави и на Дунаву.

Да се подсетимо неких: Ђачко купатило на Дунаву, у близини данашњег базена Гале Мушкатировић; Тиквара, такође на Дунаву, код куле Небојша; Шоповићево купатило на Сави, у близини Београдске задруге; Венеција, на месту данашњег трамвајског моста; Шест топола код да-

Ница, на левој обали Саве

нашњег Сајма; Цриквеница и Боб клуб на другој страни, на Ади Циганлији која је тада била острво на коме се налазио затвор, па није могло да се шврћка по целом острву и, тек крајем тридесетих година, купатило Ница на левој

Купатило „Венеција“ на Сави

Венеција, на Савамали

Тиквара, код куле Небојина

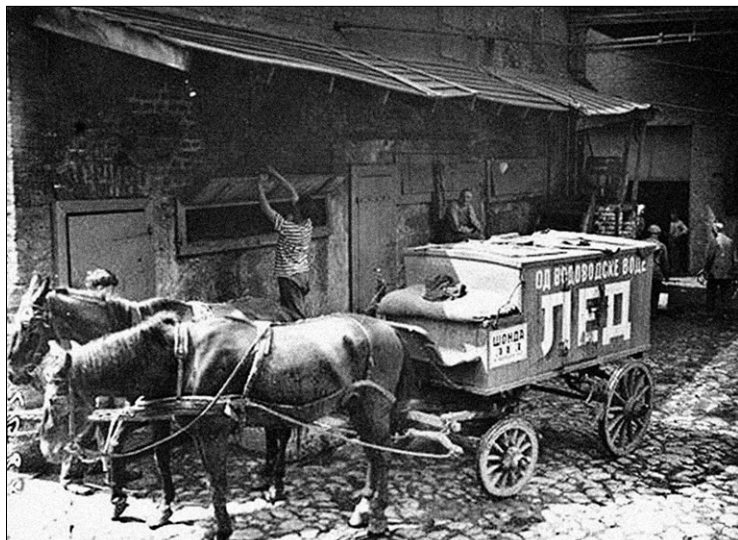
обали Саве, у почетку код ушћа, а касније између данашњег Бранковог и трамвајског моста, све до затварања крајем шездестих година прошлога века.

Наравно, поред купатила, за освежење Београђана су много

учиниле и башге. Скоро све куће су тада, па и оне у самом центру, имале унутрашња дворишта пуна зеленила и свежегине, грађевине су биле ниже и разуђеније па је увек вукао неки „цуг“, није било бетона и асфалта у толикој мери, а периферија која се рачунала већ од Славије је више личила на неки парк, бар што се зеленила тиче.

Двадесетих година прошлога века техника напредује, па фабрика Шонда, поред чоколаде и слаткиша, нуди још један производ – лед, а да не буде забуне, рекламиран је да је прављен од доводске воде.

Да се зна.

Разносачи леда фирме „Шонда“

Како год, домаћицама је мало лакнуло.

Уз лед се појављују и „ајска-сне“, претече данашњих фрижидера.

Може јело да потраје и дан-два, тек колико да се она не кува сваки дан поред врелог шпорета, а Шонда је лед уредно испоручивао својим абонентима, па су запреге са таблама леда биле често виђане на београдским улицама. Наравно, уз запреге су ишла и деца не би ли искамчила какав одломљени комад који с после лизали и хладили се њиме.

Јесте сладолед лепши и укуснији, али, када си дете, парче леда је занимљивије, а може и по глави да се трља њиме.

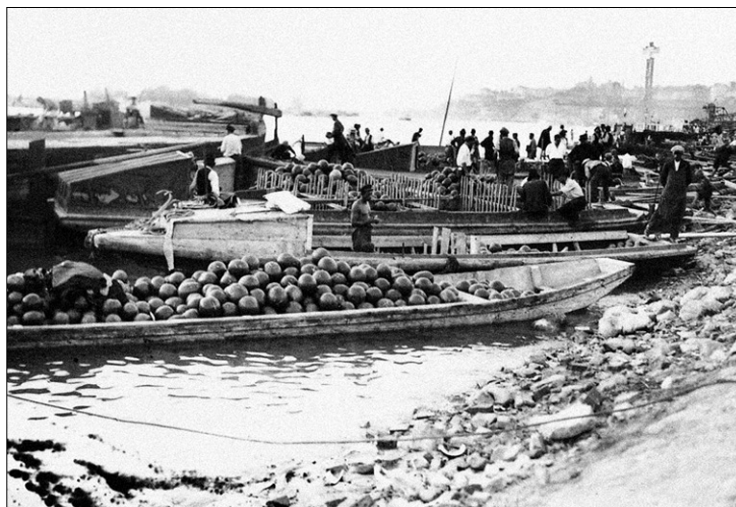

Хлађење и аутомобила и возача у Сави

И, ако ово читате у оном једином аутобусу без клима уређаја на свих тридесет и девет у хладу не заборавите: преживесмо и Турке и Немце, шта је за нас ово мало вуђине.

Што би рекао Андрићев Зека:
„И то ће проћи!“

Мајазин, 26. јул 2015.

Освежење за кућаче стиже из Срема